

Vystoupení Jaroslava Hanáka

1. viceprezidenta Svazu průmyslu a dopravy ČR na IX. Fóru Zlatá Koruna dne 8.3.2011

TÉMA :

POHLED ČESKÉHO BYZNYSU NA BANKOVNÍ SEKTOR

I. JAK FIRMY HODNOTÍ PŘÍSTUP BANK

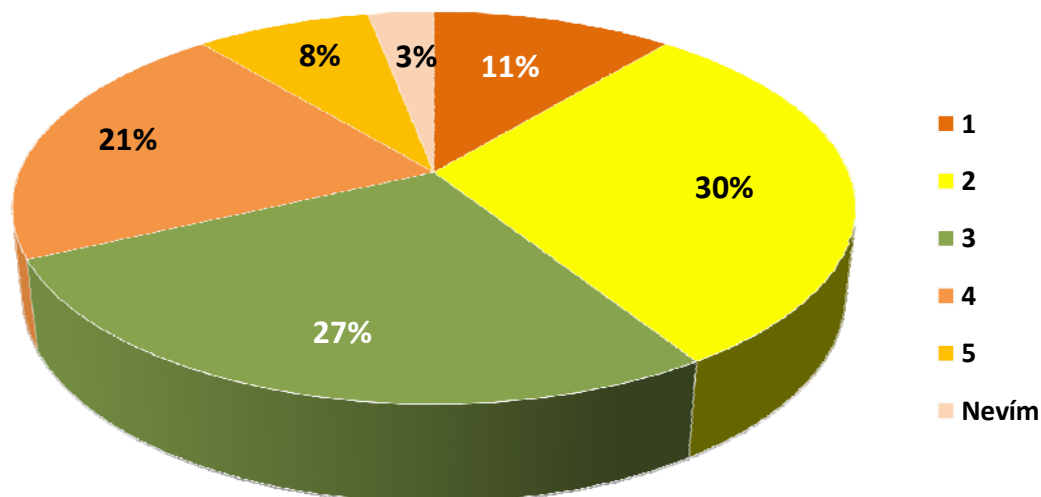
Svaz průmyslu a dopravy ČR provedl ve druhé polovině bleskovou anketu mezi členskými firmami a mezi aktuálními tématy bylo také hodnocení chování bank vůči firemní klientele. Z odpovědí vysokého počtu 233 respondentů vyplynulo jasné sdělení: Přístup bank se oproti předešlým rokům recese postupně mění.

Zatímco od konce roku 2008 a v roce 2009 až 80 procent firem poukazovalo na problémy s úvěrováním kvůli opatrnému přístupu ze strany bankovního sektoru, v únoru 2011 je výrazně nespokojeno s přístupem bank 30 % firem. Další více jak čtvrtina firem hodnotí jejich přístup průměrnou školní známkou 3. Příznivě hodnotí banky (školní známkou 1 a 2) dvě pětiny respondentů. S přístupem tuzemských bank je dokonce velmi spokojena zhruba desetina firem.

Příznivé reakce na úvěrování bank přicházejí především z velkých společností, které mají takový výrobní sortiment, u něhož je vysoká prodejnost.

Tato změna hodnocení ovšem nikterak neznamena, že převážná většina tuzemských podniků se vůči bankovnímu sektoru vyjadřuje nadále velmi kriticky.

**Jak hodnotíte přístup tuzemských bank k zajištění
financování vaší firmy?
Oznámkujte školní známkou od 1 do 5**

Odpovědělo 215 respondentů

Mezi desítkami negativních hodnocení a komentářů zaměstnavatelů mi dovoďte jeden za všechny, který shrnuje pohled na banky a bankéře.

Komentář účastníka ankety: „České banky nabízejí podnikateli deštník v okamžiku, kdy svítí slunce a okamžitě mu ho vezmou, když začne pršet!. Rok 2009 byl nádherným příkladem (v uvozovkách) "solidarity" a podpory tuzemských bank našim podnikatelům. Zatímco podnikatelé stěží přežívali, tři největší tuzemské banky vykázaly každá několika miliardové zisky“.

Že banky zneužívají situace s poukazem na nutnou opatrnost předepisovanou zahraničními vlastníky či regulátorem a mnohdy ztěžují firmám přístup k úvěrům je mezi firmami velmi rozšířený a do značné míry oprávněný názor.

Ostatně mnohé firmy mají nadále zkušenost, že banky jsou ochotné půjčovat jen naprosto zdravým a prosperujícím společnostem, zatímco v případě ohrožení firmy nečekají často na to, až je třeba vyhlášena insolvence, ale zastavují financování firmy ještě daleko dřív, než samotná insolvence nastane.

Je třeba si uvědomit, že v Česku je poněkud jiná situace na finančním trhu, než třeba v zemích „patnáctky“, neboť většina zdejších firem má nižší vlastní kapitálové zdroje. Samozřejmě výjimkou jsou velké firmy se zahraničními vlastníky.

S tím souvisí i skutečnost, že se nevytvořil dostatečně rozvinutý trh alternativních nástrojů financování podnikání, z čehož vyplývá, že zvláště malé a střední firmy se cítí být rukojmími těchto bank.

Je tedy logické, že u mnohých členů Svazu převládá postoj, že banky se chovaly v krizi příliš opatrně, ba nemravně, a obnovit důvěru nebude otázkou krátké doby. Samotní bankéři přitom s překvapením zjišťovali a veřejně konstatovali, že většina firem, zejména pak středních, se dokázala s dopady recese vypořádat poměrně dobře a restrikce nebyly vždy odůvodnitelné.

Je také přirozené, že ačkoliv většina firem nechce v tuto chvíli měnit svou banku, nebrání se nabídkám konkurence a některé z nich uvažují o využití zahraničních finančních služeb. Řada podnikatelů také uvádí, že byla nucena se naučit získat kvůli odmítavému přístupu bank mimobankovní zdroje. A více jak třetina komentářů zástupců firem v anketě přiznávala, že se musela naučit sebefinancovat.

II. CO FIMY KRITIZUJÍ

Pokud bychom měli shrnout nejčastější problémy firem při získávání úvěrů (pokud hovoříme o provozním financování) jsou jimi následující oblasti:

- Přísnější všeobecné podmínky především pokud jde o povinnost okamžitého splacení úvěrů, ale zároveň sankce za dobrovolné předčasné splacení
- Zvyšování objemu záruk vůči nominálu úvěru
- Zkracování termínů poskytovaných úvěrů
- Malý apetit k projektovému financování - začínající firmy bez minulosti nemají takřka šanci na úvěr

Jsou tu však i problémy při platebním styku:

- Doba převodů mezi bankami v tuzemsku
- Dtto mezi tuzemskými a zahraničními bankami

Existují i problémy, jimiž jsou ceny služeb:

- stále se zvyšují počty poplatků (umělé operace)
- samotná výše poplatků

III. BANKOVNÍ POPLATKY

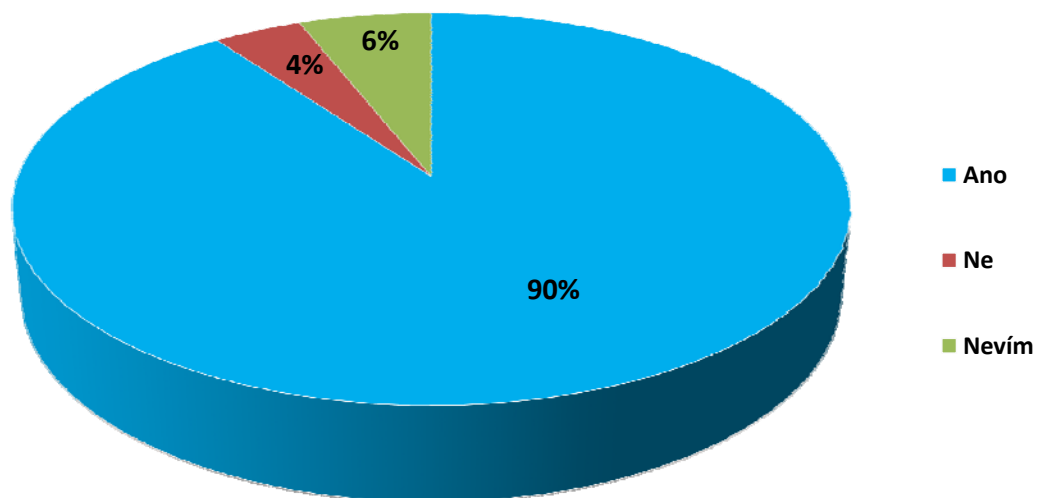
To, co podnikatelská sféra i běžní občané vnímají velmi kriticky, je výše poplatků za bankovní služby. Naprostá většina zaměstnavatelů se domnívá, že jsou zbytečně vyšší než v jiných státech Evropské unie. Tento názor potvrdilo i únorová anketa mezi členy Svazu průmyslu a dopravy ČR. Vyplynulo z ní, že 90 % tuzemských firem považuje nastavení výše poplatkové struktury ve srovnání s vyspělými zeměmi EU v ČR za příliš vysokou. Shodlo se na tom 210 firem, což lze považovat za relevantní statistický vzorek.

Firmy poukazují na to, že banky zpoplatňují i platby či užívání elektronického bankovníctví. Zpoplatněno je totiž používání firemních karet, na rozdíl od karet pro fyzické osoby, třeba při používání placení v elektronických obchodech.

Zaměstnavatelé upozorňují i na příliš vysoké poplatky za konverzi měn a zahraniční platební styk.

Komentář podnikatele: Když došla platba ze SRN ve výši 57 eur, firma musela zaplatit poplatek 7 eur.

Považujete bankovní poplatky za příliš vysoké ve srovnání s vyspělými zeměmi EU?

Odpovědělo 233 respondentů

IV. DALŠÍ PROBLÉMY Z POHLEDU FIREM

Nejčastějším kritickým momentem při úvěrování je to, že v rámci nových úvěrových smluv jsou bankami předkládány nové všeobecné úvěrové podmínky. Ty do značné míry omezují volnost nakládání s majetkem a generovanými zisky i za situace, kdy jsou plněny tzv. bankovní kovenanty týkající se výsledků hospodaření.

Firmy také často poukazují na problém výše nákladů na bankovní operace. Navíc banky také dosud nezměnili svůj postoj k některým oborům, mimo jiné se jedná dopravu a s ní spojené obory, což brání financování obnovy a rozvoje.

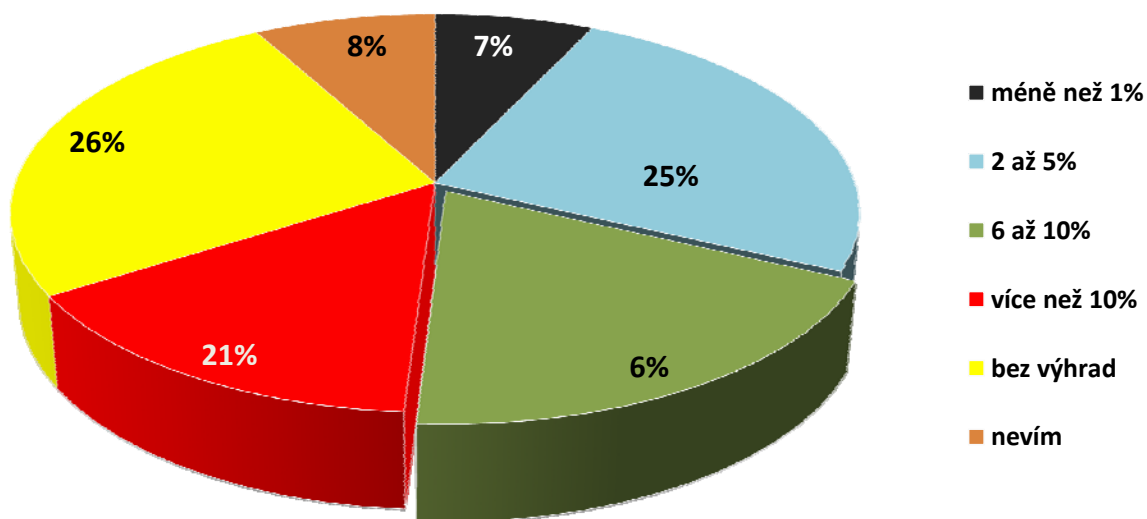
Celkově se dá říci, že firmy kriticky hodnotí rozsah poskytovaných úvěrů a požadavky na jejich zajištění, které v mnoha případech vysoce překračují nominální hodnotu úvěrového kontraktu. Tento nešvar se podle vyjádření firem v loňském roce podstatně zvýšil.

V. FIREMNÍ NÁKLADY

Svaz průmyslu a dopravy ČR již na počátku krize poukazoval na to, že výjezd z ní bude v řádu mnoha let. Bohužel se tato prognóza naplňuje zejména v důsledku růstu cen paliv a energií, kvůli omezování investic ze strany státu a růstu daňové zátěže a celkově nákladů. Oživení hospodářství bude tedy pomalejší.

V souvislosti s bankovním systémem firmy poukazují na značně vysoké náklady na získávání úvěrů, které jsou také jedním z faktorů působících na pomalejší zlepšování kondice firem.

Jaká míra snížení nákladů na získání úvěru ze strany bank vy vám pomohla k výraznějšímu rozvoji vaší firmy/společnosti?

Odpovědělo 184 respondentů

Jak vyplynulo z šetření Svazu, zhruba třetině firem by pomohlo k výraznějšímu rozvoji snížení jejich nákladů na získání bankovního úvěru do 5%. Zhruba pětina zástupců firem pak uvádí, že by jim významně napomohlo, pokud by se jim podařilo snížit náklady na získání úvěru o 6 až 10%. A 15 procent respondentů dokonce zmiňuje potřebnost snížení těchto nákladů o více jak 10 %. Výhrady k výši nákladů na získání úvěrů nemá pouze čtvrtina tuzemských firem.

Komentář podnikatele: „Banky by neměly mít tak nebývale vysoké požadavky na zajištění úvěrů“.

Není divu, že se objevují snahy přesunovat firemní peníze do zahraničí (třeba i blízkého) a zvyšuje se tlak na to, aby se domácí banky přestaly bát jít třeba do více rizikového byznysu.

VI. OBAVY FIREM Z DOPADŮ PŘÍSNĚJŠÍ REGULACE

Většina firem považuje současné chování bank za „pokrmové“, k tomu vyjadřují obavy z dalšího zvýšení nákladů ze strany bank. Bankovní sektor bude muset být podřízen přísnější regulaci EU, známé pod zkratkou BASEL III, která předpokládá navýšení kapitálové přiměřenosti bank. Ta požaduje, aby předešla krizovým scénářům zavedením vyšších nároků na kapitálovou přiměřenost bank.

Podle některých analýz budou nová pravidla mezinárodní peněžní domy stát až 602 miliard eur. Jen na navýšení kapitálu pak budou muset evropské banky vynaložit až 263 miliard eur. Čeští analytici sice tvrdí, že náklady na novou regulaci bank nebudou v případě České republiky tak vysoké jako v jiných zemích, navíc budou rozloženy v čase do roku 2019.

Dá se proto očekávat, že povinnost tvořit dodatečné kapitálové rezervy v podobě proticyklického polštáře bude mít negativní dopad do hospodaření bank. Jedním ze způsobů, jak udržet zisk, je zvýšení cen za služby.

Tuzemské firmy se proto v naprosté většině shodují v tom, že takové požadavky se odrazí v nákladech, které budou muset za služby bankám platit, ale mohlo by dojít i k omezení financování nových a nevyzkoušených projektů.

Navíc regulace by se mohla negativně odrazit na vývoji celé české ekonomiky. Například Rakouský svaz průmyslu odhaduje ve své studii z druhé poloviny loňského roku, že BASEL III by mohl zpomalit růst tamního HDP až o 0,5 % bodu ročně.

VII. CO S TÍM?

Je opravdu žadatel o úvěr či majitel účtu tak bezmocný? Z krátkodobého hlediska asi ano. Nicméně alternativa tu je. Jsou jí paralelní finanční struktury jak pro financování - od burzy přes leasingové a faktoringové společnosti až po nezávislá clearingová centra - , tak pro poskytování platebních služeb.

Čím více budou banky směřovat k tomu, aby se staly „úschovnou peněz“, tím více se budou tyto struktury rozvíjet na národní i nadnárodní úrovni. A Svaz průmyslu bude tento rozvoj samozřejmě podporovat – ať shromažďováním „best practices“ či tlakem na vlády, aby urychleně zpracovávaly nutnou legislativu pro vznik a úspěšné fungování těchto struktur.

Nejde nám však o konfrontaci s bankovním sektorem – ba právě naopak. Máme zájem o spolupráci, a proto chceme rozumět problémům bank a pomoci při jejich řešení tam, kde je to možné jako například při zlepšování systému záruk ze strany státu začínajícím podnikatelů, tak třeba při exportu.

Budeme také pečlivě sledovat práci regulátora i stav hospodářské soutěže. Domníváme se, že přirozeným partnerem pro takovou spolupráci by měla být Česká bankovní asociace, se kterou bychom chtěli zintenzivnit spolupráci.

A co bychom chtěli od bank právě teď? Apelovat v této chvíli na jediné – posílit individuální přístup k firmám. Potřebujeme méně schémat, více kvalifikovaných rozborů. Prostě chceme, abychom v bance našli partnera a měli pocit, že banky „dýchají“ s ekonomikou tohoto státu.